

Список використаних джерел:

1. **Психогенетичний потенціал** особистості: монографія. Том 1 / С.Д. Максименко. Київ: "Видавництво Людмила", 2021. 704 с. 2. **Тищенко І. А.** Психологічні аспекти самореалізації особистості у вітчизняній психології / І. А. Тищенко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Психологічні науки. – 2014. – Вип. 121(2). – С. 169-172.

References:

1. **Psychogenetic potential** of personality: monograph. Volume 1 / S.D.Maksymenko. Kyiv: Lyudmila Publishing House, 2021. 704 p. 2. **Tyshchenko I.A.** Psychological aspects of self-realization of personality in national psychology / I.A. Tyshchenko // Herald of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Psychological sciences. – 2014. – Issue 121(2). - P. 169-172.

O.Dubovyk. PERSONALITY AND ITS DEFINITIONS IN THE CLINICAL PSYCHOLOGY PRACTICE.

In the article, we discussed and analyzed the basic theories and approaches to understanding the definition of personality in modern psychology and the practice of clinical psychology. We determined the general provisions of various concepts of personality, the features of personality interpretation, and the algorithms for working with it, which are most popular among modern practicing psychologists, including clinical psychologists. The results of a sociological survey regarding the priority of choosing the direction of psychotherapeutic and psychocorrectional activities by practicing psychologists were analyzed. The importance of understanding the definition of personality by clinical psychologists in the context of the ontogenetic chain "individual - personality - individuality" was noted.

DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2024.46.04>

УДК: 376.018.54:37.091.2-053.2-053.6

O.B. Isaeva

isaevaev2008@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-6405-1427>

**АНАЛІЗ СИСТЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ТА ПІДЛІТКАМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ**

У статті досліджується стан функціонування системи спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з особливими освітніми потребами. Встановлено, що основною метою моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з особливостями у розвитку є забезпечення глибокої та інтегрованої підтримки для дітей та підлітків з різними видами особливих освітніх потреб, зокрема з інтелектуальними порушеннями, розладами аутистичного спектру та іншими відхиленнями у розвитку. З'ясовано, що запровадження даної моделі протегуватиме забезпеченню високоякісної освіти та розвитку дітей та підлітків з порушеннями у розвитку.

Ключові слова: система, спеціальний заклад освіти, діти з ООП, педагогічні працівники, спеціальна освіта, корекційна робота.

Постановка проблеми. У сучасних умовах суспільство стикається з важливим завданням забезпечення рівних можливостей для навчання і розвитку дітей та підлітків з особливими освітніми потребами (далі – ООП). Функціонування ефективної та адаптованої системи освіти для дітей та підлітків з ООП є актуальним завданням як для педагогічної практики, так і для наукового дослідження. З метою забезпечення якісної освіти для таких дітей необхідно звернути увагу на підготовку педагогічного персоналу, розробку та впровадження відповідних корекційних програм, а також удосконалення функціонування спеціальних закладів освіти, оскільки недостатня підготовка педагогічного персоналу, недоліки у функціонуванні спеціальних закладів освіти та корекційних програм можуть створювати перешкоди на шляху до забезпечення якісної освіти для дітей з ООП.

Недостатні знання та розуміння потреб та можливостей дітей із ООП можуть призвести до невірної підходу в роботі з ними, що може включати неправильну інтерпретацію їхніх потреб або навіть створення стигматизації, тому для забезпечення успішної роботи з дітьми з ООП педагоги

повинні бути належно підготовлені, що у свою чергу допоможе зробити освіту більш доступною та ефективною. З огляду на вищевикладене спеціальні заклади освіти повинні мати відповідне освітнє середовище для навчання дітей із ООП.

У ході аналізу функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками, які мають ООП, виникає проблема, пов'язана з необхідністю забезпечення рівних можливостей для навчання та розвитку кожного учня, незалежно від його індивідуальних особливостей.

Отже, проблематика функціонування спеціальних закладів освіти і організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП є актуальною як для науково-дослідницької галузі, так і для практичної діяльності, оскільки вона напряму впливає на можливості індивідуального розвитку дітей з ООП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематику функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП досліджує незначна кількість науковців. Зокрема, в наукових працях Т. Лукіної, А. Шошової визначено способи удосконалення механізмів державного управління спеціальними закладами для дітей з особливими освітніми потребами: удосконалення та розвиток; М. Порошенко проаналізовано інклюзивну освіту; М. Сорочан розглянула модерні підходи до забезпечення якості освіти для дітей з особливими освітніми потребами; В. Гладушем досліджено інклюзивну освіту та здоров'я дітей з психофізичними порушеннями; Т. Каменщук проаналізовано співпрацю закладів освіти та інклюзивно-ресурсних центрів, В. Синьов, М. Шеремет, Л. Руденко, Д. Шульженко визначили напрямки подальшої модернізації спеціальної освіти (на першому напрямку – визначення системи показників інтеграції дитини в масовий заклад загальної середньої освіти; на другому напрямку – це освітня і соціальна інтеграція означеної категорії дітей в систему масової освіти). В. Нечипоренко було розглянуто теоретичні і методичні засади навчально-реабілітаційної діяльності спеціального закладу як відкритої соціально-освітньої системи на сучасному етапі розвитку та доведено, що реалізація змісту виховного простору забезпечує виконання спеціальним навчально-реабілітаційним закладом основної мети: створення умов для всебічного розвитку і розкриття життєтворчого потенціалу дитини, плекання особистості, як активного, відповідального та вільного суб'єкта, який прагне до постійного самовдосконалення.

Мета статті. Метою роботи є дослідження системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП. Для досягнення цієї мети були визначені такі завдання: провести аналіз сучасного стану становлення та розвитку спеціальної та інклюзивної освіти; сформувати модель системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП. Під час проведення дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, системно-структурний аналіз та статистичний аналіз.

Виклад матеріалу дослідження. В сучасному світі інклюзивна освіта набуває все більшого значення та підтримки, спрямовуючи усі зусилля на забезпечення рівних можливостей для дітей та підлітків з ООП, проте варто відзначити, що деяким дітям з ООП необхідна спеціальна комплексна підтримка та педагогічний підхід, що враховує їхні індивідуальні потреби, і це забезпечують спеціальні заклади освіти (спеціальні школи та навчально-реабілітаційні центри).

Аналіз поточного стану функціонування системи спеціальних закладів освіти відображає недосконалість механізмів державного управління ними та неефективність їх реалізації, що в результаті призводить до появи різноманітних проблем, які охоплюють правовий, структурно-організаційний, соціально-економічний, фінансовий, мотиваційний та інші аспекти. Такі обставини значно обмежують можливості спеціальних закладів освіти для повноцінного виконання їхньої головної соціальної функції, яка полягає в забезпеченні дітей з ООП успішною інтеграцією в суспільство.

Оскільки основною метою спеціальної освіти є забезпечення повноцінного та гідного життя для осіб з порушеннями психофізичного розвитку, підготовка їх до активної участі в суспільному житті та їхнє включення в соціальні відносини (Болдирєва, 2012: 10), головним завданням спеціальної освіти має стати не тільки передача дітям з ООП знань з основ наук, але й розвиток їх пізнавальних можливостей, формування особистісних якостей, соціальних потреб та інтересів. В рамках цієї парадигми необхідно здійснити перехід від навчально-дисциплінарної моделі освіти до особистісно-орієнтованої моделі, що базується на доступних для дітей з ООП видах діяльності (Бондар, Золотоверх,

2007; Порошенко, 2019).

З 2009 року Україна розпочала процес адаптації свого законодавства до Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, яка ґрунтується на соціальній моделі розуміння інвалідності, відмінній від попередньої медичної моделі. Ця ініціатива спричинила поступове впровадження інклюзивної освітньої моделі для дітей з ООП та створення відповідної нормативно-правової бази. Формування нормативної бази з питань інклюзивного навчання, на нашу думку, можна розділити на два періоди: початковий (2009 рік – середина 2017 року) та основний (з середини 2017 року – по теперішній час). Серед нормативних актів, які спрямовані на підтримку інклюзивної освіти, початкового періоду можна відзначити такі: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 № 1482-р «Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року», накази Міністерства освіти і науки України від 11.09.2009 № 855 «Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки», від 01.10.2010 № 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання», постанови Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», від 21.08.2013 № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами» та низка наказів, інструктивно-методичних листів Міністерства освіти і науки України щодо роз'яснень запровадження інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти. Майже всі нормативні документи початкового періоду формування правової бази інклюзії стосувалися закладів загальної середньої освіти. Цими нормативними актами було в цілому рамочно окреслено структурні елементи та принципів умов впровадження інклюзивної освіти в країні.

Протягом основного періоду створення законодавчого поля інклюзивного навчання, який розпочався паралельно із впровадженням Міністерством освіти і науки України реформи шкільництва «Нова українська школа», було прийнято ряд документів, які завершували формування пакету нормативно-правового забезпечення інклюзивної освіти, конкретизували та унормовували інклюзію як загальноприйнятну форму навчання в закладах загальної середньої та дошкільної, професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої, вищої освіти і давали практичні рекомендації щодо її успішного функціонування: постанови Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545 «Про затвердження положення про інклюзивно-ресурсний центр», від 09.08.2017 № 588 «Зміни, що вносяться до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», від 10.04.2019 № 530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти», від 10.07.2019 № 636 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», від 21.07.2021 № 765 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами», накази Міністерства освіти і науки України від 23.04.2018 № 414 «Про затвердження Типового переліку спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах (групах) закладів освіти», від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти» та інші законодавчі акти, які скеровані на розвиток інклюзивного навчання в Україні. Дані нормативні акти супроводжувалися наказами, інструктивно-методичними листами Міністерства освіти і науки України щодо функціонування інклюзивного навчання в закладах освіти.

Протягом цього періоду формування нормативно-правової бази інклюзивної освіти з'явилася постійна фінансова підтримка у вигляді субвенцій, яка значно посилила можливості територіальних громад в організації належних умов інклюзивної освіти дітей з ООП. У відповідності з постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 88 «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами», субвенція призначена для підтримки дітей з ООП, які навчаються в спеціальних та інклюзивних класах загальноосвітніх навчальних закладів.

Ця субвенція включає в себе витрати на проведення додаткових корекційно-розвивальних занять, які визначаються індивідуальною програмою розвитку дитини з ООП, розробленою групою фахівців. Крім того, вона передбачає оплату за придбання спеціальних засобів корекції психофізичного

розвитку, обладнання, дидактичного матеріалу та особливих наочних засобів, які сприяють виконанню індивідуальної програми розвитку дитини (Гладуш, 2017: 186-187).

Поточний навчальний рік не є виключенням щодо фінансової підтримки дітей з ООП, які навчаються інклюзивно, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.01.2023 № 16-р «Про розподіл у 2023 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами» майже 304,6 млн грн розподілені між областями для проведення додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять для здобувачів освіти з ООП.

На фоні стрімкого розвитку нормативно-правової бази інклюзивної освіти (яка створювалася практично з «нульової позначки») у повільнішому темпі продовжувала розвиватися та удосконалюватися спеціальна освіта і її нормативна база. Протягом певного часу заклади спеціальної освіти під тиском радикально налаштованих, але не завжди професійно обізнаних громадських угруповань, що не вбачали різниці між сиротинцем і закладом спеціальної освіти з пансіоном, мали довести взагалі своє право на існування та підтвердити високу якість освітніх послуг, які вони надають. Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221 «Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр» визначила організаційні засади діяльності спеціальних закладів, профіль, структура та строки навчання, порядок та підстави зарахування учнів, організацію освітнього процесу та оцінювання результатів, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги), надання послуг змінному контингенту навчально-реабілітаційних центрів. Постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2022 № 979 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України з питань діяльності спеціальних закладів загальної середньої освіти» унормовано діяльність спеціальних закладів на період воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливого періоду). Міністерством освіти і науки України здійснюється затвердження типових освітніх програм для учнів спеціальних закладів загальної середньої освіти із порушеннями розвитку різних типів. Також після тривалої перерви розпочинається друк підручників для учнів з ООП (у тому числі шрифтом Брайля).

Слід відзначити, що стрімке впровадження інклюзивної освіти спричинило відтік до закладів загальної середньої освіти дітей з порушеннями розвитку легкого рівня, які досить легко адаптувалися до колективу однолітків та не потребували зазвичай складних розумних пристосувань, постійного супроводу асистента дитини, облаштування підйомників тощо. Також цьому сприяла заборона на зарахування до закладів спеціальної освіти з 2017 року дітей із затримкою психічного розвитку. Таким чином заклади спеціальної освіти змогли зосередитися на наданні навчально-корекційних послуг дітям зі складними порушеннями розвитку, комбінованим дефектом тощо. Батьки дітей з такими порушеннями свідомо обирають спеціальні школи та навчально-реабілітаційні центри, тому що колектив висококваліфікованих фахівців спеціального закладу надаватиме дитині ряд корекційних послуг, які відповідатимуть її діагнозу.

На підставі аналізу нормативно-правових документів можна відзначити, що спеціальна система освіти України, орієнтована на особливих учнів, пройшла активний розвиток відповідно до сучасних вимог та принципів, які включають академічну свободу, автономію, доброчесність та інклюзивність.

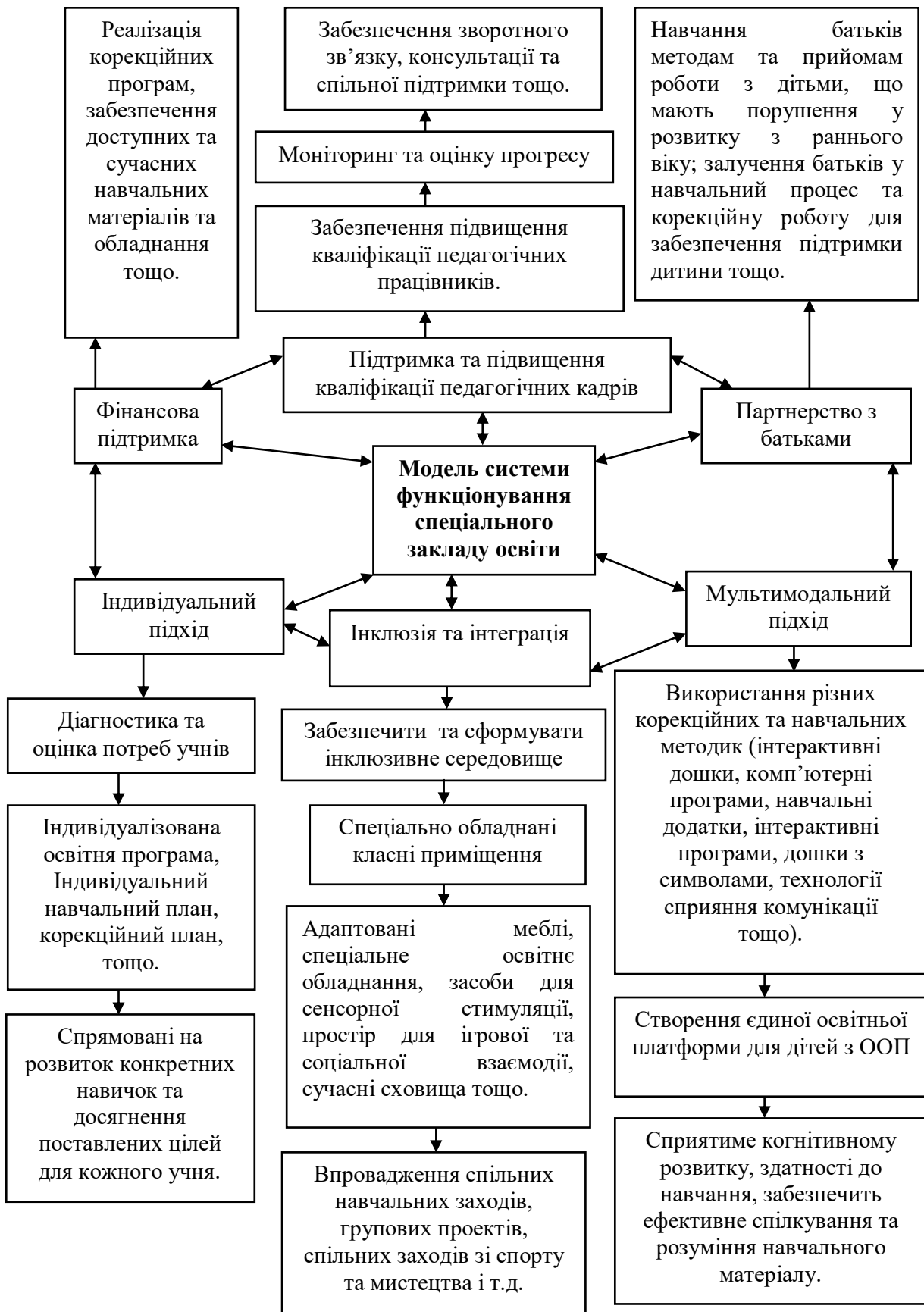
У контексті складного переходу від сегрегації до інтеграції, ідея інклюзивного навчання полягає в гарантуванні доступної освіти для всіх дітей з ООП (Болдирева, 2012: 10-11). Розвиток спеціальної та інклюзивної освіти передбачає систематичні і якісні зміни в усій системі освіти загалом. Основною метою спеціальної та інклюзивної освіти є створення доступного навчального середовища для всіх дітей з ООП. В Україні цю ініціативу підтримують диференційовані організації, включаючи Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», Національну асамблею інвалідів України, Інститут спеціальної педагогіки НАПН України тощо.

Інтеграція дітей з ООП в загальноосвітній простір України відповідає пріоритетам державної політики, що були визначені у Національній економічній стратегії на період до 2030 року та інших документах урядової політики.

Враховуючи результати проведеного дослідження, нами було створено нову модель системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з особливими освітніми потребами. Основною метою цієї моделі є забезпечення глибокої та інтегрованої

підтримки для дітей та підлітків з різними видами особливих освітніх потреб, зокрема з інтелектуальними порушеннями, розладами аутистичного спектру та іншими відхиленнями у розвитку

Рис. 1. Модель системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітям та підліткам з ООП

Головна місія даної моделі полягає в тому, що вона спрямована на надання якісної освіти, розвиток та соціалізацію дітей та підлітків з ООП, забезпечення їхнього включення та інтеграцію в сучасне суспільство (як видно з рисунку 1). Перед прийняттям до спеціального закладу освіти здійснюється комплексна діагностика та оцінка особливих освітніх потреб кожної дитини, що надає змогу зібрати детальну інформацію про індивідуальні потреби, здібності та особливості кожного учня з метою забезпечення та формування оптимальних умов для його розвитку та навчання. На підставі результатів комплексної діагностики формуються індивідуальні навчальні програми та плани для кожного учня з урахуванням його освітніх потреб, можливостей, особливостей та рівня розвитку. Індивідуальні плани розвитку кожного учня є ключовим документом, який надає інформацію про особливості навчання та потреби дитини з ООП, де даний документ допомагає вчителям та педагогічному персоналу краще розуміти, як забезпечити оптимальні умови для навчання та розвитку кожної дитини в класі.

Окремим важливим елементом моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи є спеціально обладнані класні приміщення, які сприяють створенню ефективного освітнього середовища для дітей та підлітків з ООП. Меблі в спеціальних класах повинні бути адаптовані для різних особливих потреб учнів, наприклад, мають бути столи та стільці з можливістю регулювання висоти, спеціальні сидіння з підтримкою для дітей з фізичними обмеженнями тощо, а також важливо мати можливість регулювати освітлення та забезпечити оптимальний звуковий комфорт для дітей з аудіальними особливостями.

Класні приміщення мають бути обладнані спеціальними навчальними матеріалами та інструментами, які допомагають учням з ООП засвоювати навчальний матеріал (інтерактивні дошки, спеціальні засоби комунікації для дітей з розладами мовлення тощо), а також забезпечені засобами для сенсорної стимуляції, такі як диференційовані текстурні матеріали, предмети з різними формами та розмірами, м'які іграшки, матеріали для роботи з різними відчуттями (зорові, слухові, тактильні тощо), звукові та світлові елементи, які допомагають стимулювати сенсорний розвиток у дітей з сенсорними порушеннями та сприяють їхньому кращому розумінню оточуючого світу. Класи мають бути організовані таким чином, щоб сприяти ігровій та соціальній взаємодії між дітьми, що у свою чергу протегуватиме їхньому розвитку та соціальній адаптації.

Для дітей з аудіо- та візуальними особливостями важливо мати доступ до аудіо- та візуальних допоміжних засобів, наприклад, слухові апарати, спеціальні візуальні засоби, комп'ютерні програми тощо, які допомагають дітям з ООП забезпечити доступ до інформації та підтримує їх активну участь у освітньому процесі.

Зважаючи на умови дії воєнного стану в Україні, вважаємо за необхідність сформувати відповідне сховище в спеціальних закладах освіти з метою забезпечення захисту дітей у разі виникнення небезпечних ситуацій, які можуть загрожувати безпеці учасників освітнього процесу. Загалом, сховища в спеціальних закладах освіти є важливим елементом інфраструктури для забезпечення безпеки учнів та педагогічного персоналу, враховуючи потенційні небезпеки, такі приміщення допомагають зробити освітнє середовище більш безпечним та захищеним.

Розробка та впровадження єдиної освітньої платформи для дітей з ООП є дуже важливим кроком у покращенні доступності та якості спеціальної й інклюзивної освіти і забезпечує організацію успішної корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП. Дана платформа має на меті об'єднати різноманітні ресурси, інструменти та матеріали, що допомагають забезпечити індивідуальний підхід до кожного учня з ООП і сприяють його навчанню та розвитку.

Для того, щоб створити успішну єдину освітню платформу для дітей з ООП, потрібно залучити як педагогічний, так і технічний персонал, оскільки в процесі розробки платформи необхідно врахувати потреби різних категорій учнів з ООП для того, щоб забезпечувати їхню повну інтеграцію в освітній процес. Загалом, створення єдиної освітньої платформи для дітей з ООП є обґрунтованим і перспективним напрямком, що допоможе покращити якість та доступність спеціальної та інклюзивної освіти для цієї важливої групи учнів.

Вважаємо, що створення єдиної освітньої платформи для дітей з ООП може включати організацію та проведення різноманітних спільних навчальних заходів, групових проєктів тощо, що може бути дуже корисним і ефективним підходом для створення сприятливого навчального середовища для дітей з

різними освітніми потребами і забезпечення реалізації результативної спеціальної та інклюзивної освіти.

Використання диференційованих корекційних та навчальних методик є надзвичайно важливим компонентом в моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з особливими освітніми потребами. Для учнів з ООП можуть бути розроблені спеціальні програми навчання та модифіковані підходи до вивчення цих предметів, що у свою чергу допомагає сформувати більш доступне та інклюзивне навчальне середовище, де кожен учень може розвиватися на своєму рівні і здобувати відповідні знання та вміння.

Співпраця з батьками є важливим компонентом забезпечення успішної роботи спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з особливими освітніми потребами. Забезпечення спеціальним закладом освіти зворотного зв'язку, консультацій та спільної підтримки допомагає створити сприятливе та довірче середовище для учнів з ООП і їхніх батьків, що сприяє їхньому успішному розвитку та навчанню.

Педагогічні працівники, які працюють з дітьми та підлітками з ООП, відіграють надзвичайно важливу роль у їхньому житті та розвитку, які для забезпечення якісної та ефективної роботи повинні мати високий рівень професійної підготовки та постійно підвищувати свою кваліфікацію. Забезпечення високого рівня професійної підготовки та постійного підвищення кваліфікації педагогічних працівників є важливим кроком для досягнення успішного розвитку та навчання дітей та підлітків з ООП, що у свою чергу сприяє створенню сприятливого та підтримуючого освітнього середовища. Педагоги, які працюють з дітьми та підлітками з ООП, мають бути частиною професійної спільноти, де вони можуть ділитися досвідом, взаємодіяти з колегами, обговорювати та впроваджувати нові ідеї та підходи.

Останнім важливим структурним компонентом моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітям та підліткам з ООП є забезпечення достатніх фінансових ресурсів для реалізації спеціальної освіти, оскільки це має прямий вплив на якість та ефективність навчання та розвитку учнів з ООП. Важливо залучати батьків, громаду та громадськість до реалізації освітніх проектів та програм для дітей з ООП, що дозволяє створити сприятливу атмосферу для реалізації спільних ініціатив. Варто відзначити, що ефективне фінансування дозволяє забезпечити необхідне обладнання, матеріали, інфраструктуру та інші ресурси, які сприяють навчанню та розвитку дітей та підлітків з ООП, що робить освітній процес більш доступним та результативним, оскільки він сприяє соціалізації та інтеграції дітей з ООП в сучасне суспільство та протегує досягненню ними успіху в майбутньому.

Спеціальні заклади освіти мають можливість залучати фінансову підтримку через грантові програми, які спрямовані на підтримку освіти дітей та підлітків з ООП; привертати до окремих проектів увагу приватних компаній, благодійних фондів та громадських організацій, які співпрацюють з освітніми установами і фінансово підтримують їхню діяльність у сфері спеціальної та інклюзивної освіти.

Важливим аспектом корекційної роботи є підготовка учнів з ООП до життя після закінчення навчання, де для цього можуть використовуватися програми професійної орієнтації, стажування або практика у реальних робочих умовах, надання підтримки у процесі працевлаштування або консультування з подальшого навчання. Впровадження цих практик та програм допоможе забезпечити гармонійний розвиток учнів з ООП, підготувати їх до самостійного життя та професійної реалізації у суспільстві після закінчення навчання, де дана підготовка створить умови для підвищення їхньої самооцінки, розкриє їхні потенціальні можливості та сприятиме успішній інтеграції у соціум.

Спеціальний заклад освіти може співпрацювати з іншими організаціями, такими як медичні установи або соціальні служби, для забезпечення комплексної підтримки учням з ООП. На сьогодні в рамках державної політики щодо надання комплексної всебічної підтримки дітям з ООП активно розвиваються інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ), які створюються з метою надання першочергової підтримки дітям та їх сім'ям, а також для забезпечення правильного розвитку дітей з ООП. ІРЦ працюють як у великих містах, так і у будь-яких об'єднаних територіальних громадах, а фахівці, які працюють у цих центрах, мають досвід роботи у сфері інклюзивної та спеціальної освіти і надають комплексну допомогу учням з ООП і їхнім сім'ям. Головним аспектом ефективної діяльності спеціальних закладів освіти є співпраця з обласним, міськими навчально-методичними центрами психологічної служби системи освіти, де методисти можуть проводити роботу з родинami для розвитку інтересу

батьків до нових форм навчання та розвитку дітей з ООП (Каменчук, 2023).

Нами була сформована гіпотеза для проведення формувального експерименту моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з особливими освітніми потребами: «Застосування розробленої моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з особливими освітніми потребами сприятиме покращенню навчальних досягнень, соціально-емоційного, фізичного, адаптивного та мовленнєвого розвитку учнів з особливими освітніми потребами порівняно з традиційним підходом».

Мета проведення формувального експерименту полягає у встановленні, чи призводить застосування розробленої моделі системи спеціального закладу освіти до покращення навчальних досягнень і соціально-емоційного, фізичного, адаптивного та мовленнєвого розвитку дітей з особливими освітніми потребами порівняно з традиційною моделлю системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з особливими освітніми потребами. Учасниками формувального експерименту є учні 6 класу КЗО «Спеціальна школа «Шанс» Дніпропетровської обласної ради». Діти навчалися за Навчальним планом спеціальних закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою для дітей з інтелектуальними порушеннями (Таблиця 18 до Типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.06.2018 № 627).

Для проведення формувального експерименту застосовано контрольно-експериментальне дослідження: один клас (група 1) навчався за традиційною моделлю, а інший клас (група 2) отримує освіту за розробленою моделлю системи спеціального закладу освіти. Перед початком дослідження проведені базові оцінки академічних досягнень та соціально-емоційного, фізичного, адаптивного та мовленнєвого розвитку всіх учнів.

Протягом навчального 2022/2023 року здійснювалися навчальні заняття відповідно до обраних моделей – традиційної та розробленої, регулярно збиралися дані про академічні досягнення та соціально-емоційний, фізичний, адаптивний та мовленнєвий розвиток (спостереження, анкети тощо) учнів. По закінченню навчального 2022/2023 року були зібрані дані з обох класів, що дозволило провести порівняння результатів між двома групами учнів – тих, які навчались за традиційною моделлю системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП, та тих, хто навчався за розробленою моделлю. Для аналізу зібраних даних було застосовано такі статистичні методи:

1. Т-тест, який дозволив нам порівняти середні значення між двома групами учнів та допоміг визначити, чи є статистично значуща різниця між ними. Насамперед було проведено порівняння середніх балів за успішність учнів з обох груп.
2. Кореляційний аналіз, який надав змогу встановити, чи є зв'язок між академічними досягненнями та соціально-емоційним, фізичним, адаптивним та мовленнєвим розвитком учнів.

В таблицях 1 та 2 представлені бали за навчальними предметами для обох груп учнів (група 1 і група 2) за навчальний 2022/2023 рік.

Таблиця 1

Бали за навчальними предметами у групі 1, яка навчається за традиційною моделлю системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП

Учень	Бали										
	Укр. мова	Укр. література	Музичне мистецтво	Образотворче мистецтво	Математика	Природознавство	Географія	Трудове навчання	Інформатика	Основи здоров'я	Фізична культура
1	7	8	8	9	6	8	7	9	7	7	9
2	4	4	7	4	4	8	6	8	5	5	8
3	5	5	9	8	5	6	8	8	5	5	8
4	7	8	7	8	7	7	8	8	8	8	9
5	6	6	8	9	6	8	7	9	7	7	8
6	6	7	6	7	7	6	6	7	6	9	9
7	5	6	9	9	6	7	6	8	6	8	8
8	5	5	7	8	4	6	6	8	5	6	8
9	4	4	8	5	4	5	5	9	4	5	8
10	6	6	7	8	5	7	6	8	6	7	8
11	7	6	9	9	6	7	8	8	7	7	8
12	4	4	7	4	4	5	6	8	5	6	6

Таблиця 2

Бали за навчальними предметами у групі 2, яка навчається за розробленою моделлю системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП

Учень	Бали										
	Укр. мова	Укр. література	Музичне мистецтво	Образотворче мистецтво	Математика	Природознавство	Географія	Трудове навчання	Інформатика	Основи здоров'я	Фізична культура
1	5	5	9	8	5	6	8	8	5	5	8
2	5	5	8	5	5	8	6	8	6	7	8
3	6	7	9	8	6	7	8	8	6	7	8
4	7	7	9	8	7	8	8	9	8	8	9
5	6	7	9	9	6	8	7	9	7	8	8
6	7	7	8	7	7	7	7	7	8	9	9
7	6	6	7	8	5	7	6	8	6	7	8
8	5	5	8	8	5	7	7	8	6	6	8
9	6	6	9	6	5	6	7	9	6	8	8
10	4	4	8	5	4	5	5	9	4	5	8
11	7	8	9	9	8	8	8	9	9	8	8
12	7	6	9	9	6	7	8	8	7	7	8

Результати аналізу даних дають можливість побачити ефективність розробленої моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП в порівнянні з традиційною.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що результати освітнього процесу за розробленою моделлю системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП кращі з усіх навчальних предметів. Учні цієї групи мають вищі середні бали, що свідчить про більш успішний розвиток та навчальні досягнення.

З усіх предметів значення *t*-статистики більше нуля (невід'ємні), тому можна стверджувати, що розроблена модель системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП виявилась статистично значущою, оскільки учні цієї групи показали вищі середні бали порівняно з традиційною моделлю системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП.

Забезпечення комплексного підходу до розвитку учнів з ООП може позитивно вплинути на їх успішність, соціальну адаптацію та загальний розвиток. Індивідуалізований підхід, моніторинг та співпраця з батьками та іншими фахівцями також є ключовими чинниками успішної реалізації розробленої моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП. Проте варто зазначити, що регресійна модель не враховує всіх можливих факторів, які можуть впливати на успішність учнів. Такі фактори, як індивідуальні особливості, стан здоров'я, взаємовідносини з сім'єю тощо, також мають важливе значення для забезпечення успішності учнів з ООП. Тому, розроблену модель слід розглядати як один із інструментів у комплексній системі навчання та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП.

Можемо прогнозувати, що впровадження розробленої моделі системи спеціального закладу освіти призведе до покращення навчальних досягнень та соціально-емоційного, фізичного, адаптивного та мовленнєвого розвитку дітей з особливими освітніми потребами порівняно з традиційним підходом.

Результати формувального експерименту можуть слугувати основою для подальшого вдосконалення моделі та забезпечення якісної та ефективної спеціальної та інклюзивної освіти для учнів з ООП. Тож результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм та методик, розвитку педагогічної практики та створення інклюзивних та спеціальних середовищ для дітей та підлітків з особливими освітніми потребами.

Таким чином, варто відзначити, що дана модель системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП вимагає великої координації як фінансових, так і трудових ресурсів, а також зусиль від усіх учасників освітнього процесу з метою забезпечення повноцінного розвитку та успішної соціалізації дітей та підлітків з ООП. Отже, запровадження даної моделі протегуватиме забезпеченню високоякісної освіти та розвитку дітей та підлітків з ООП, що у свою чергу сприятиме їхній соціальній інтеграції, самореалізації та позитивному впливу на їхнє майбутнє життя. Тож, дана модель може стати важливим кроком у забезпеченні рівних можливостей для всіх дітей та підтримки їхнього повноцінного розвитку.

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. На основі проведеного дослідження можна дійти висновку, що поточний стан системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП вказує на важливість створення і розвитку цих закладів з метою забезпечення рівних можливостей для всіх дітей та підлітків. Для успішної реалізації освітніх програм для дітей з ООП необхідно забезпечити високий рівень підготовки та підвищення кваліфікації педагогічного персоналу, що допоможе забезпечити якісну корекційну роботу та інклюзивну освіту.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в тому, що висновки та рекомендації, розроблені автором та запропоновані в статті, можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм, методик та підходів до роботи з дітьми та підлітками з ООП; розвитку інклюзивної освіти та забезпечення більшої соціальної інтеграції дітей та підлітків з ООП; сприяти покращенню якості та доступності освіти для дітей та підлітків з ООП, що має велике значення для їхнього подальшого розвитку та інтеграції в суспільство. Наступні дослідження можуть бути спрямовані на оцінку ефективності різних методів корекційної роботи з дітьми та підлітками з ООП; програми підготовки учнів

з ООП до життя після закінчення навчання, включаючи професійну орієнтацію та підтримку працевлаштування.

Список використаних джерел

1. **Лукіна, Т.О., Шошова, А.Г. (2015).** Удосконалення механізмів державного управління спеціальними закладами для дітей з особливими освітніми потребами: удосконалення та розвиток. *Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток"*. 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>. Болдирева, В. (2012). Інтеграція та інклюзія як основні моделі навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*, 9, 10–11. 3. **Бондар, В.І., Золотоверх, В.В. (2007).** Історія олігофренопедагогіки: Київ: Знання, 375 с. 4. **Порошенко, М.А. (2019).** Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ, ТОВ «Агентство «Україна», 300 с. 5. **Incheon Declaration: Education 2030 (2015)** Towards Inclusive and Equitable Quality Education and Lifelong Learning for All. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233137> 6. **Постанова Кабінету Міністрів України** «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» (2019): від 10.04.2019 № 530. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.10.2023). 7. **Розпорядження Кабінету Міністрів України** «Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти на 2022-2032 роки» від 23.02.2022 № 286-р. <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/210719-strategiyainklyuziya.pdf>. 8. **Постанова Кабінету Міністрів України** «Національна економічна стратегія на період до 2030 року» від 03.03.2021 № 179. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.10.2023). 9. **Закон України** «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-III. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 09.10.2023). 10. **Сорочан М.П. (2019).** Сучасні підходи до забезпечення якості освіти для дітей з особливими освітніми потребами. *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму»*, С. 381-383. 11. **Гладуш В. (2017).** Інклюзивна освіта та здоров'я дітей з психофізичними порушеннями: проблеми сьогодення. *Матеріали Всеукраїнської (заочної) науково-практичної конференції [Спеціальна освіта: стан та перспективи]* (Харків, 17-18 травня 2017 р.). Харків: Комуніальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. С. 186-187. 12. **Величко Д. (2015).** Впровадження інклюзивної освіти в Україні. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. № 125. С. 47. 13. **Державна служба якості освіти України.** Як організувати інклюзивне навчання у 2022 році. 2021. https://znayshov.com/News/Details/Yak_orhanizuvaty_inklyuzyvne_navchannia_u_2022_rotsi (дата звернення: 09.10.2023). 14. **Каменщук Т. (2023).** Співпраця закладів освіти та Інклюзивно-ресурсних центрів. Квасилівський ЗДО. <http://leleka.rv.ua/spivpracya-zakladiv-osvity-ta-inklyuzyvno-resursnyh-centriv.html>. 15. **Синьов, В.М., Шеремет, М.К., Руденко, Л.М., & Шульженко, Д.І. (2016).** Освітньо-психологічна інтеграція школярів із психофізичними порушеннями в сучасних умовах України. *Актуальні питання корекційної освіти*. 7, 323–344. 16. **Нечипоренко, В. (2013).** Теоретичні і методичні засади навчально-реабілітаційної діяльності спеціального закладу як відкритої соціально-освітньої системи. (Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук). Київ.

References:

1. Lukina, T.O., Shoshova, A.H. (2015). Udoskonalennia mekhanizmv derzhavnoho upravlinnia spetsialnymy zakladamy dlia ditei z osoblyvymy osvitynymy potrebamy: udoskonalennia ta rozvytok. [Improvement of state management mechanisms of special institutions for children with special educational needs: improvement and development]. *Elektronne naukove fakhove vydannia "Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok"*, vol. 2. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua> [in Ukrainian]. 2. **Boldyrieva, V. (2012).** Intehratsiia ta inklyuziia yak osnovni modeli navchannia ditei z osoblyvymy osvitynymy potrebamy. [Integration and inclusion as the main models of teaching children with special educational needs]. *Aktualni problemy navchannia ta vykhovannia liudei z osoblyvymy potrebamy*, vol. 9, pp. 10–11. [in Ukrainian]. 3. **Bondar, V.I., Zolotoverkh, V.V. (2007).** Istoriiia olihofrenopedahohiky. [History of oligophrenopedagogy]. K.: Znannia. 375 p. [in Ukrainian]. 4. **Poroshenko, M. A. (2019).** Inklyuzyvna osvita. [Inclusive education]. Kyiv : TOV «Ahentstvo «Ukraina». 300 p. [in Ukrainian]. 5. **Incheon Declaration. (2015).** Education 2030: Towards Inclusive and Equitable Quality Education and Lifelong Learning for All. Retrieved from:

- <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233137> [in English]. **6. Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii inkluzyvnoho navchannia u zakladakh doshkilnoi osvity. (2019).** [On the approval of the Procedure for the organization of inclusive education in preschool education institutions]: Postanova KМУ vid 10 kvitnia 2019 r. № 530. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]. **7. Natsionalna stratehiia rozvytku inkluzyvnoi osvity na 2022-2032 roky. (2022).** [National Strategy for the Development of Inclusive Education for 2022-2032]: rozporiadzhennia KМУ vid 23 liutoho 2022 r. № 286-r. Retrieved from: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/210719-strategiyainklyuziya.pdf> [in Ukrainian]. **8. Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku. (2021).** [National economic strategy for the period until 2030]: postanova KМУ vid 03 bereznia 2021 r. № 179. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]. **9. Pro doshkilnu osvitu. (2001).** [On preschool education]: Zakon Ukrainy vid 11.07.2001 № 2628-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> [in Ukrainian]. **10. Sorochan, M. P. (2019).** Suchasni pidkhody do zabezpechennia yakosti osvity dlia ditei z osoblyvymy osvitnimy potrebamy. [Modern approaches to ensuring the quality of education for children with special educational needs]. *Zbirnyk materialiv III Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii «Innovatsii partnerskoi vzaiemodii osvity, ekonomiky ta sotsialnoho zakhyst v umovakh inkluzii ta prahmatychnoi reabilitatsii sotsiumu»*. Kamianets-Podilskyi : Podilskyi spetsialnyi navchalno-reabilitatsiinyi sotsialno-ekonomichnyi koledzh, pp. 381-383. [in Ukrainian]. **11. Hladush, V. (2017).** Inkluzyvna osvita ta zdorovia ditei z psykho-fizychnymy porushenniamy: problemy sohodennia. [Inclusive education and health of children with psychophysical disorders: current problems]. *Materialy Vseukrainskoi (zaochnoi) nauково-praktychnoi konferentsii [Spetsialna osvita: stan ta perspektyvy] (Kharkiv, 17-18 travnia 2017 r.)*. Kharkiv: Komunalnyi zaklad «Kharkivska humanitarno-pedahohichna akademiia» Kharkivskoi oblasnoi rady, pp. 186-187. [in Ukrainian]. **12. Velychko, D. (2015).** Vprovadzhennia inkluzyvnoi osvity v Ukraini. [Implementation of inclusive education in Ukraine]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu*, vol. 125, pp. 47. [in Ukrainian]. **13. Derzhavna sluzhba yakosti osvity Ukrainy. (2021).** Yak orhanizuvaty inkluzyvne navchannia u 2022 rotsi. [How to organize inclusive education in 2022]. Retrieved from: https://znayshov.com/News/Details/Yak_orhanizuvaty_inkluzyvne_navchannia_u_2022_rotsi [in Ukrainian]. **14. Kamenshchuk, T. (2023).** Spivpratsia zakladiv osvity ta Inkluzyvno-resursnykh tsestriv. [Cooperation of educational institutions and Inclusive resource centers]. Kvasylivskyi ZDO. Retrieved from: <http://leleka.rv.ua/spivpracya-zakladiv-osvity-ta-inkluzyvno-resursnykh-centriv.html> [in Ukrainian]. **15. Sinov, V.M., Sheremet, M.K., Rudenko, L.M., & Shulzhenko, D.I. (2016).** Educational-psychological integration of schoolchildren with psychophysical disabilities in the modern minds of Ukraine. *Actual nutrition of correctional education*. 7, 323–344. **16. Nechyporenko, V. (2013).** Teoretychni i metodychni zasady navchalno-reabilitatsiynoyi diyalnosti spetsialnoho zakladu yak vidkrytoyi sotsial'no-osvitn'oyi systemy. (Avtoreferat dysertatsiyi na zdobuttya naukovoho stupenya doktora pedahohichnykh nauk). Kyiv.
- ISAIEVA, O. ANALYSIS OF THE FUNCTIONING SYSTEM OF A SPECIAL EDUCATIONAL INSTITUTION AND ORGANIZATION OF CORRECTIONAL WORK WITH CHILDREN AND ADOLESCENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS**

The paper studies the state of functioning of the system of a special educational institution and the organization of correctional work with children and adolescents with disabilities. It was found that the main goal of special education is to ensure a full and dignified life for persons with disabilities of psychophysical development, to prepare them for active participation in social life and their inclusion in social relations. Based on the analysis of legal documents, we can note that the special education system of Ukraine due to modern conditions is dynamically developing on the principles of academic freedom, autonomy, integrity and inclusiveness. It was established that the main goal of the model of the functioning of a special educational institution and the organization of correctional work with children and adolescents with special educational needs is to provide deep and integrated support for children and adolescents with various types of special educational needs, in particular, with intellectual disabilities, autistic spectrum disorders and other deviations in development. It was found that the introduction of this model will protect the provision of high-quality education and development of children and adolescents with disabilities, but it is worth noting that this model requires a great coordination of both financial and labor resources, as well as efforts from all participants in the educational process in order to ensure full-fledged development and successful socialization of children and adolescents with special educational needs. It was established that the main aspect of the effective activity of special educational institutions is cooperation with regional and city mass-methodological centers of the psychological service of the education system. It was determined that the development and implementation of a single educational platform for children with special

needs is a very important step in improving the availability and quality of special and inclusive education and ensuring the organization of successful correctional work with children and adolescents with special needs. It was found that an important aspect of correctional work is the preparation of students with special educational needs for life after graduation.

Key words: system, special educational institution, children with special educational needs, teaching staff, special education, correctional work.

DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2024.46.05>

УДК 376-053.4-056.264-056.24/34

С.Ю. Конопляста

s.yu.konoplyasta@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9233-7505>

А.О. Сениця

alina_starceva@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-6526-0207>

АЛГОРИТМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ З ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ

У статті розглянуто сучасний алгоритм реалізації логопедичного супроводу дітей раннього віку з церебральним паралічем. Проаналізовано науково-емпіричні дані, що стосуються проблематики стану та особливостей розвитку дітей з церебральним паралічем з раннього віку, зокрема складності та багатовекторності проблеми домовленнєвого та раннього мовленнєвого розвитку. Представлено зміст та базові складові компоненти логопедичного супроводу. Ключовим змістовим компонентом логопедичного супроводу є авторська методика ранньої логоінтервенції «У ритмі Метелика». Науково обґрунтовано склад міжгалузевої команди, що бере участь у забезпеченні неперервного логопедичного супроводу такої дитини, підкреслено ключову роль логопеда та батьків. Представлено алгоритм здійснення міжгалузевого логопедичного супроводу як систему послідовних етапів, наповнених змістом та інструментарієм, що забезпечує успішну індивідуальну траєкторію розвитку дитини.

Ключові слова: логопедичний супровід, дитина раннього віку з церебральним паралічем, індивідуальна траєкторія розвитку, позитивні індикатори розвитку, міжгалузевий підхід, сімейноцентрований підхід, нейропластичність, мовлення.

Постановка проблеми. Системний теоретико-емпіричний аналіз актуального стану супроводу дітей з раннього віку з церебральним паралічем (далі ЦП) в Україні демонструє прогалини в організації логопедичного супроводу таких дітей, що підтверджує необхідність нових міжгалузевих реформ, спрямованих на забезпечення успішного розвитку та покращення умов інтеграції дітей з ЦП.

Згідно з результатами наукового дослідження попри існування традиційної системи роботи фахівців з дитиною раннього віку з ЦП та її родиною визначено труднощі які ускладнюють процес логопедичного супроводу. А саме, участь батьків у корекційно-абілітаційному/реабілітаційному процесі оцінена як недостатня. Більше того, фахівці відчують труднощі під час роботи з такими дітьми та їх родиною, пояснюючи це недостатністю знань про роботу з такою дитиною, відсутністю мотивації. Фахівці намагаються відкласти розв'язання проблем на більш старший вік дитини, при цьому сензитивний період розвитку мовлення лишається втраченим. Як правило, дитину з ЦП у період раннього віку максимально забезпечують медикаментозним лікуванням та реабілітацією, що є недостатнім для гармонійного розвитку потенційних можливостей такої дитини.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Питання розвитку та виховання дітей з церебральним паралічем привертає увагу багато століть. Значна кількість наукових праць різних поколінь присвячена в основному питанням етіопатогенезу, симптоматики, механізмів, структури рухових й супутніх розладів та пошуку ефективних технологій абілітації, реабілітації та методів лікування дитячого церебрального паралічу (далі – ДЦП) (Азарський, 2001; Козьявкін, Підкоритов & Шестопалова, 2014; Мартинюк & Зінченко, 2011; Wilson, 2002). Надзвичайно важливими серед проблем розвитку цих дітей крім фізичних, науковці визначають проблеми психомовленнєвих порушень (Галущенко, 2013; Голуб, 2018; Конопляста & Сак, 2010; Манько, 2014; Пахомова, 2010; Тарасун, 2019;